

Kuşburnu

(*Rosa spp.*)

Kuşburnu, Gülgiller (*Rosaceae*) ailesine dahil yabani gül (*Rosa*) türlerinin yalancı meyvelerine verilen isimdir. Bu türlerde görülen, kırmızı renkli ve yumurta şekilli meyve benzeri oluşumlar, aslında çiçek ekseninin (hipantium) etlenmesiyle ortaya çıkar; bu nedenle de yalancı meyve olarak nitelenir. Gerçek meyveler ise iç kısımda bulunan tohum benzeri sert kapçıklardır.

Kuşburnu adıyla nitelenen yalancı meyvenin etli kısmı, drog olarak kullanılır; yani, pratikte her yabani gülün yalancı meyvesi, yeterince etli olduğu müddetçe kullanılabilir. Avrupa farmakopesinde, kuşburnu "*Rosae pseudofructus*" adıyla kayıtlıdır. "*Rosa canina L.*", "*Rosa pendulina L.*" ve diğer yabani gül (*Rosa*) türlerinden elde edilebileceği belirtilmiştir.

Drogdaki "C vitamini" miktarı, %0,2 ila %2,4'tür; yani, limondakine göre altmış kat daha fazladır. Droğda, ayrıca karotenoitler, flavonoitler, meyve asitleri (malik asit, sitrik asit), pektinler, tanenler bulunur. Drog bütün, ufalanmış, toz edilmiş hallerde olabilir; ışıktan muhafaza edile-

rek saklanmalıdır.

Kuşburnu, meyve suyu olarak ya da kurutulmuş halde çayı yapılarak tüketilir; kaynatıldıktan sonra suyu uçurularak marmelatı ya da pestili yapılır. Önemli bir C vitamini (Askorbik asit) kaynağı olarak bilinmektedir. Ancak, uzun süreli kaynatma sırasında C vitamini bozunmadan kalırken; soğuma sırasında askorbik asit miktarı hızla azaldığından, marmelat ve pekmezde oran oldukça düşüktür. Kuşburnu çayı, 2 ila 5 gram droğun bir kupa kaynar suda, 10-15 dakika demlenmesiyle hazırlanır. C vitamininden azami şekilde yararlanabilmek için, hazırlandıktan sonra, 5 dakika içinde içilmelidir.

Kuşburnu, halk arasında soğuk algınlığı, grip, hazımsızlık, C vitamini eksikliği, mide asiti azlığı, enfeksiyon hastalıkları, sindirim sistemi ve idrar yolları rahatsızlıkları, safra taşları, ödem, romatizma, gut, kanama ve lökore (kadınlarda olan beyaz akıntı) gibi sağlık sorunlarında kullanılır. Önerilen dozlarda kullanımından kaynaklanan, herhangi bir yan etkisi ya da ters etkisi bilinmemektedir. Hamile ve lohusalardan kullanımıyla ilgili sakıncalar hakkında da bilgi yoktur.

Kuşburnu (*Rosa canina*) çeşidinin tüm meyvesinden hazırlanan standart kuşburnu tozunun, osteoartritte lökosit fonksiyonlarını baskılayarak hücre hasarını önlemede etkili olduğu tespit edilmiştir. Kalçası ya da dizinde osteoartrit sorunu olan yüz hasta üzerinde yapılan klinik deneyde, hastalara dört ay süreyle günde iki kez 500 mg standart kuşburnu tozu içeren kapsül verilmiştir. Son değerlendirmede, kontrol grubuna nazaran, kalçanın işlevsel kapasitesinin anlamlı şekilde arttığı; ağrıda azalma meydana geldiği ve hiçbir yan etkiye rastlanmadığı anlaşılmıştır. Bu kuşburnu kultivarının içindeki "antienflamatuar" (yangılara karşı) maddenin "GOPO" adlı bir galaktolipit olduğu rapor edilmiştir. Yapılan üç farklı klinik araştırmada da benzer sonuçlar alınmıştır. Ancak, tüm çalışmada özel bir kuşburnu türünden hazırlanan preparatların kullanıldığı; diğer kuşburnu türlerinin de benzer sonuç

Fotograf: Atilla Ocak

Fotoğraf: Atilla Ocak

verdiğine dair bilgi bulunmadığı unutulmamalıdır.

Kuşburnu tohumlarındaki bazı bileşiklerin, zayıflatıcı etkilerinin olabileceği iddia edilmiştir. Hayvan deneylerinde, tohum ekstresi verildikten sonra karaciğer trigliserit-

lerinin %65; plazma trigliseritleri ve serbest yağ asitlerinin ise %40 azaldığı gözlenmiştir. Ancak, toplam kolesterol seviyesi üzerinde değişiklik tespit edilmemiştir.

Kuşburnu tohumları, gamalinoleik asit (GLA) yönünden

zengindir. Bu yağ, cilde canlılık kazandırdığı gibi, güneş yanıklarında da etkilidir. İçeriğinde, %10-20 kuşburnu yağı içeren kremlerin cilt çatlakları, ekzema, yanık ve yaralar üzerinde etkili olduğu bildirilmiştir.

Alman E Komisyonu, haklarında yeterli bilimsel araştırma olmadığı gerekçesiyle; kuşburnu droglarına, "Onaylanan Droglar Listesi"nde yer vermemiştir.

Ülkemizde, kuşburnu üretimi amacıyla "*Rosa canina* L." ve japon gülü (*Rosa rugosa* Thunb.) türlerinin tarımı yapılmaktadır. Kuşburnu üretimi ve tarımı hakkında bilgi edinmek için aşağıdaki adresten yararlanılabilir.

<<http://www.bahce.biz/bitki/meyve/kusburnu1.htm>>

K. Hüsnü Can Başer
Prof Dr; Anadolu Üni. Eczacılık Fak.

Bu yazıda belirtilen ifadeler, sadece bilgilendirme amaçlı olup; tavsiye niteliği taşımaz. Hastalıkta, tedavinin mutlaka doktor kontrolünde yapılması gerektiği unutulmamalıdır.

